

fatuus oporere fatui reprobabitur parabola, quia non non dicit illam in tempore suo. Ex eo dicitur fatuus; & reprobatur parabola, quia non profertur in tempore suo, quod proprium est fatui, ut ait Janfenius ibid.

47. Hugo. Beatus ille servus: Ecce proponitur primum prudentis, ac fidelis servi, quia ut ait Hugo: nil magis movet premium propositum est beatitudo, quod est omnium bonorum maximum. Invenitur sic faciemem: D. Chrysostom.

D.Chryf. prudenter, ac fideliter omnia disponentem, quæ ad rem, ac familiam sibi commissam pertinent, quod rem præsentem magis explicat.

D.Luc. D. Lucas: Ut det illis tristici mensuram: ut nempe, mensuranda distribuatur universa, quod optimè explicat D. Paschasius lib. 11. in Matthæum, & ait: Ne aut rem illi det, cui non oportet, & ne illi subtrahat, cui expedit, & quantum expedit dare; sed omnibus (quod prudentis viri est) & singulis propriam distribuatur mensuram, & universorum cognoscatur qualitates meritum, & capacitatem sensuum, & meritum.

48. Alb. Mag. Amen dico vobis: Ecce maxime ad corroborandam spem, ut notat Albertus Magnus, confirmatio superiorum: Super omnia bona sua constituet eum. Maxime bonos servos suos præmiando, extollendo, Reges, ac dominos totius terræ constituendo.

D.Hilar. Hilarius: Super omnia bona sua constituetur, id est, in Dei gloria collocabitur, quia nihil est ultra, quod melius sit. Pater omnia dedit Christo, ipse vero non ea soli sibi retinet, sed suis communicat. Origen. tractat. 31. in Matth. ait: Super omnia bona sua constituet eum, ut scilicet conregnent cum Christo, cui omnia sua tradidit Pater, sicut & boni patris filius super omnem patris substantiam constituitur, participat, sic huiusmodi dignitatem, & gloriam fidelibus, & prudentibus dispensatoribus suis, ut sint & ipsi super omnem creaturam. Unde viginti quatuor seniores dicebant Agno, id est, Christo: Fecisti nos Deo nostro regnum, & Sacerdotes, & regnabimus super terram, Apocalyp. 5. num. 10. Ex quo D. Paschasius lib. 11. meritò extollit summam liberalitatem, ac magnificentiam Christi D. super omnes reges universæ terræ; nam alii reges constituunt suos ministros principes, ac dominos super unam, vel alteram partem regni sui; at Christus D. suos fideles ministros constituit super omnia bona sua, eaque omnia cum eis communicat, eosque omnium participes facit, ut ait Rabbanus: Ut æterna hæc premia habeat tum pro sua vita, tum pro gregis custodia.

Apocal. 5. D. Paschal. Summa Christi liberalitas in suos.

Rabban. Rabbanus: Ut æterna hæc premia habeat tum pro sua vita, tum pro gregis custodia.

Apocal. 5. D. Paschal. Summa Christi liberalitas in suos.

Rabban. Rabbanus: Ut æterna hæc premia habeat tum pro sua vita, tum pro gregis custodia.

Apocal. 5. D. Paschal. Summa Christi liberalitas in suos.

QUÆSTIO VII.

Quare tantus est Dominus in declarando quàm difficile, ac rarum sit bonum, & fidelem ministrum invenire?

A It Christus in præsentibus: Quis putas est fidelis servus & prudens, quem constituimus Dominus super familiam suam, ut det illis cibum in tempore suo: Non loquitur in plurali, ut, quis putas sunt fideles servi, & prudentes; sed in singulari, quia valde singulare est unum ministrum ex multis invenire. Unde ait Apostolus 1. Corinth. 4. num. 2. Hic jam quaritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniat. Tanquam unicus & singularis, ut det illis cibum. Hugo: Non ut vendat. Caicatanus: Ut non accipiat. Ut non quærat sua, sed quæ Domini, ac familiarum: quod tam rarum, ac difficile est invenire, ut per modum interrogatorum orationis, ut ait Abulensis citatus in Expositione. Dominus quærat: Quis putas est fidelis servus? D. Hieronymus Pelusota lib. 4. c. 110. ad Theodol. Episcopum dicit: Quæ adeo rarum dolum esse negotium demonstrat, ut etiam ambulantium oratione usus fuerit: Quod accepit à Magistro Chrysol. hom. 51. in Matth. dicens: Bonum laudabilem proponit, rarissimum tamen, ut quis fidelis inveniat. & præcans. D. Paschasius lib. 11. in Matthæum ait: In circo tanta eorum raritas habetur, ut vix unus habeatur: Rari namque sunt, qui magis velim servare confervis suis quam dominari, magisque prodesse, quam præesse. Quoniam quidquid habet Episcopus, non tam sibi habere debet, quam omnibus, quia omnium est esse, ut serviat universis. Cum scilicet sit omnium Pastor.

Scribit Moyses Spiritu sancto dictante, quod eum Josephus esset præfectus omnibus rebus Aegypti, tunc subdit, quod ex tritico vendido. Omnem pecuniam congregavit, & intulit in ararium Regis. Gen. 47. n. 14. Maxime laudare volens Scriptura Joseph fidelitatem in rebus Domini, non ait, quod congregavi pecuniam, sed omnem pecuniam dicit; pro qua commendatione præclare ait D. Augustinus q. 159. Pertinebat ad Scripturam in hac re commendare rursus fidem famuli Dei. Expende verbum, Pertinebat ad Scripturam: adeo rarum, & difficile est invenire unum bonum servum fidelem, qui nec minimam rem, vel obolum sibi assumat de rebus Domini sui, quod nisi Scriptura Spiritu sancto dictante de Joseph hoc diceret, nemo hoc crederet, vel sibi persuaderet, & ideo ut illud esset omnibus insinuatum, ac credibile, ad Scripturam pertinebat: illud declarare, ac aperire.

Secundò, Hæc verba: Fidelis servus, & prudens, ut det illis cibum in tempore suo: de Prædicatoribus interpretantur communiter Patres D. Chrysol. D. Remig. D. Paschal. Magnus, D. Thomas, & communiter. Unde ait Card. Hugo ex D. Chrysol. Fidelis est, qui nihil domini suum facit, nec inaniter consumit.

QUÆSTIO VIII.

Quare tantum premium destinatur bonis prædicatoribus, & quinam sim isti?

A It Christus D. in præsentibus: Fidelis servus, & prudens: & assignans mercedem, ait: Super omnia bona sua constituit eum: & quoniam est iste fidelis servus, & prudens, qui ad tantum premium elevatur, ac assumitur, ut omnium bonorum Domini sui fiat particeps, super omnia bona Domini sui constituitur, quia ut satis est explicatum superiori quæstione, qui nihil sui commodi, ac lucri quærit, sed tantum bona Domini sui intendit, de illis est sollicitus, quia tam fidelis, & prudens servus, quod in suo munere sibi commissio nihil suum quærit, sed tantum quæ Domini sunt, dignissimum est, ut pro mercede omnia bona Domini sui recipiat.

D. Remigius in præsentibus de bonis prædicatoribus Domini verbum interpretatur, dicens: Binus autem prædicatores super omnia bona sua constituet. Prædicator, qui Dei verbum fideliter tractat, & auditoribus proponat, ut nihil Domini suum faciat. Qui verbum Dei sic administrat, ut ad auditorum profectum tantum invigilet, qui inanes vulgi applausus negligit, qui aurum, & argentum non quærit, & solum Dei gloria militat, hic omnibus Domini bonis dispensandis excellere præbetur: Bonos prædicatores super omnia bona sua constituet. Hic est unicus, & rara avis in terra: Quis putas est fidelis servus, & prudens? Hugo: Quis superior quæstione datus: Quis raritatem denotat. Quamvis enim rarior invenitur, tanto beator est, qui invenitur: cum hoc sit valde rarum, ac singulare, qui nihil suum quærit, ideo summè honorandus, ac venerandus.

Cum Joannes misisset suos discipulos ad quærendum an Christus D. esset Messias; ne Dominus videretur de se testimonium perhibere, opera sua advocat in testes. Ite, dicit Joanni, quæ vidistis, cæci vident, claudi ambulant, leprosi mundantur; surdi audiunt, mortui resurgunt, pauperes evangelizantur. Magna, & præclara miracula sua proponit Christus, quæ aperte ipsum verum Messiam, ac Filium Dei demonstrabant, & in hoc catalogo suorum operum; semper à minoribus ad majora procedit: & post sanitatem datam cæcis, claudis, leprosis, surdis ponitur resurrectio mortuorum, ut cæteris quid majus, ac excellentius; tamen post defunctorum suscitationem ponitur, pauperes evangelizantur: id est, pauperibus prædicatur, & antea nunciatur Evangelium, ac si non sit minus miraculum prædicare Evangelium pauperibus, à quibus nec merces, nec lucrum, nec aliquid commodi temporalis speratur, quàm non quæ mortuos suscitare: adeo rarum, & difficile est illud prædicare, & docere Dei amore, absque alicujus temporalis proventus intuitu. Beda ait: Ite, dicit Joanni, Cæci vident, claudi ambulant, mortui resurgunt, pauperes

Prudens, qui venit ad id, quod oportet dispensare. Ille est fidelis servus prædicando, qui in ipsa prædicatione, quæ est verbum Domini sui, nihil, nec lucrum suum quærit, nec inaniter consumit. Ut faciunt qui critiche, ac artificioso verbo prædicant; prudens autem erit, si sic prædicat ac dispensat verbum, ut oportet, attentè qualitate, ac dispositione auditorum, ut det illis cibum doctrinæ in tempore, ac occasione proportionata, ac convenienti, nam ut ait D. Thomas hic, Si enim vult dicere verba, quando non competit, perdit. Unde D. Lucas scribit: Ut det illis in tempora tristici mensuram: ut sit conveniens, & accomodata temporum, loco, ac dispositioni auditorum. Ait Christus D. suis Apostolis, Joan. 16. n. 15. Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo: quasi diceret, ait D. Chrysol. Non est ignorantia mea asserendum, quod non dicam, quæ dicere oportet, sed auditorum imbecillitati.

D. Thom. Thomas hic, Si enim vult dicere verba, quando non competit, perdit. Unde D. Lucas scribit: Ut det illis in tempora tristici mensuram: ut sit conveniens, & accomodata temporum, loco, ac dispositioni auditorum. Ait Christus D. suis Apostolis, Joan. 16. n. 15. Multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo: quasi diceret, ait D. Chrysol. Non est ignorantia mea asserendum, quod non dicam, quæ dicere oportet, sed auditorum imbecillitati.

52. Diutius Apollolus Paulus commoratur apud Ephesios, quàm apud Corinthios, ut patet ex his, quæ scribit ad Corinthios, & ait: Spero aliquantum temporis manere apud vos, si Dominus permiserit: permanebo autem Ephesi, &c. 1. Corinth. 16. n. 7. Ex quo aperte colligitur, quod aliquantum temporis, seu per breves moras apud Corinthios extitit. Apud Ephesios verò per majoris temporis spatium, ut permanendi verbum denotat. Quoniam huius rei ratio? Apostolus enim alto dictamine omnia disponebat. Ex diversa eorum dispositione rationem colligit D. Ambrosius in Psal. 118. Ephesi erant bene dispositi, ac præparati ad recipiendam fidem, ut patet ex his, quæ Apollolus ibidem subdit, n. 9. Ostium mihi magnum apertum est, & evidens. Non sic verò Corinthi, qui erant obdurati ad recipiendam fidem, ut constat ex 1. Corinth. n. 1. Ego, fratres, non potui vobis loqui, quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus: lac vobis potum dedi, non escam, nondum enim carnales estis. Optimus, & Divinus Magister optimè se attemperat auditoribus, fastidiosus dimittingens ad meliorem occasionem, cum studiosis, ac dispositis ad uberes fructus commoratur; negligentes prætermittit vacuos, sitientes implet cælesti pabulo.

53. Confirmatur, ac præoccupatur quædam objectio. Ait Apollolus 2. Timoth. 4. n. 2. Prædicam verbum, in ista opportune, importune; id est, etiam cum importunus videaris, opportunè prædicam, in ipsa importunitate opportunitatem captat; & explorat D. Gregorius 12. p. Pastoralis, cap. 4. ait: Disturbans importunè, premisit opportunè: quia scilicet apud auditoris mentem, ipsa sua utilitate se destruit, ut habere importunitas opportunitatem nesciat. Ut prædicator fructum faciat, semper opportunitas quærenda est. Unde illud Apostoli Roman. 12. num. 11. Spiritum serventes, Domino servientes: legit D. Ambrosius ad citatum Apolloli locum, Tempori servientes.

54. S. Paulus fastidiosus relinquit sitientes implet.

D. Gregor. Bonus prædicator in importunitate quærit opportunum.

Rom. 12. D. Ambros. Spiritum serventes, Domino servientes: legit D. Ambrosius ad citatum Apolloli locum, Tempori servientes.

evangelizantur, quod his non minus est, & pauperes evangelizantes. Hac magistri rigorem, hac præceptoris comprobant veritatem, quoniam inter nobiles, & ignobiles apud Deum, qui salva e potest, æqualis est Expende illud, Quod his non minus est pauperes evangelizantes.

57. Velle comedere de fructu scientiæ, valde perantiquum malum est à prima nostra radice, ac Parentibus proveniens. Præcepit Deus Adæ: Ex omni ligno paradisi comede; de ligno autem scientia boni, & mali, ne comedas; in quocunque die comederis ex eo, morte morieris. Gen. 2. n. 16. ex quo mirificè laudat D. Gregor. Nazianzeno.

D. Basilium oratione habita pro ipso, & ait: Adam Dei manu, ac deliciarum paradisi: & prima lege dignus habitus est: tamen ille præceptum minime servavit: Basilium autem, & illud accepit, & servavit; nec enim ex scientia ligno commodi quicquam accepit. Postulavit Deus præceptum Adamo, ut de scientia ligno non comederet; ac ipse creatus in statu innocentia, ac in tanta perfectione; non potuit se cohibere, etiam durissima pena imposita, quin de fructu scientiæ gustaret, ac cibum caperet, ex quo mirificè laudatur D. Basilium, eo quod cum præclarissima, & excellentissima scientia replendesceret, nil commodi, ac lucri ex ea accepit, nec reportavit, non querens aliquid sui, sed quod Domini sui erat. Nihil Domini suum fecit, quod valde rarum, ac singulare est, & quanto rarior invenitur, tanto beatior est qui invenit. Vide tom 3. in Evangelia, cap. 13. q. 26. & 16.

Matt. 23. n. 48. Si autem dixerit malus servus ille in corde suo: Moram facit Dominus venire.

Num. 49. Et cœperit percutere conservos suos, manducet autem, & bibat cum ebriosis.

Num. 50. Veniet Dominus servi illius in die, qua non sperat, & hora, qua ignorat.

Num. 51. Et dividet eum, partemque ejus ponet cum hypocritis: illic erit fletus, & stridor dentium.

VERSIONES.

Syrus n. 48. Tardat adventum suum, Dominus meus morabitur.

Arabicus. In longum pertrahat adventum.

Persicus. Et cœperit cedere, & cruciari.

Syrus. Et fuerit potans, & edens cum turbulentis.

Aethiopicus. Et cœperit percutere socios ejus, filios, & filias, & servos Domini sui.

Syrus n. 25. In die, quam non novit, nec expectat.

Origenes. Ad horam, quam non expectat.

Syrus n. 51. Et ponet partem ejus cum assumentibus vultum.

Græc. ex Guid. Et dissecabit eum.

S. Eppiphani. Servum ipsum in duas partes secabit, ponet, &c. cum infidelibus.

Aethiopicus. Et condemnabit eum, & tradet portionem suam.

Persicus. Et dentium collisio.

EXPOSITIO V.

MULTIS, ut notant Sancti Patres, Chrysom. Palchaf. Alb. Magn. ad sumam vigilantiam diei iudicii, tam universalis, quam particularis, nos exhortatur Christus, ut pote ad rem necessariam, in qua totum negotium nostræ salutis pendet. Primò, ex inopinato diuino in diebus N. & Secundo: ex parabola furis noctis adventantis, Tertio: ex præmio proposito servo fideli ac vigilantissimo. Quarto ex pœna imposita servo infideli, & negligentissimo, qui apud se statuit: *Moram facit Dominus meus venire*; seu ut habet Persicus, *in longum pertrahat adventum*.

Cœperit percutere conservos suos; quia fortè monita salutis dabunt, ac ad rectam administrationem exhortabuntur: percutere, seu ut legit Persicus: *Cedere, & cruciari*: Arabicus: Persicus: *Cœperit percutere socios, filios, ac filias*: sicut Domini sui, quod D. Augustin. tribuit ejus superbiae, ac si arrogantiæ, qua se vult super conservos erigere, ac si esset illorum Dominus, super eos domina um habens. D. Chryf. Lyt. adscribunt ejus crudelitati contra charitatem, ex ejus defectu veniunt omnia mala in proximos; *manducet: & bibat*. D. August. ob ejus nimiam luxuriam. D. Palchaf. D. Remig. dicunt, quod in hoc ostenditur ejus infidelitas in dispandis bonis Domini, nihil de ejus adventu cogitans. *Cum ebriosis*, id est, cum malis, ac pessimis hominibus, gula, ac intemperantiæ de d'is: Gula fomentum toris prævaricationis. Ex quo Origenes, Rabbanus, Albert. Magn. arguunt Episcopos, & Prælatos; qui non ut conservi ministrant, sed quasi Domini, & frequenter ut amari Domini per vim dominantur, & non esurientes suscipiunt, sed epulantur cum ebriosis, Ita Origenes.

Et veniet Dominus in die, qua non sperat. Syrus: *In die quam non novit, nec expectat*. Origenes: *ad horam quam non expectat*. Sequitur Textus, & *dividet eum*, Græcus; *dissecabit eum*. D. Hieron. in partes, sed separabit eum ab electis suis, sicut Pastor segregat oves ab hædis; alii exponunt; *Dividet eum*, per mortem, in qua anima separatur a corpore: *partemque ejus*; id est, ejus sortem: *maledicta pars ejus in terra*, Job. 24. n. 18. *ponet eum cum hypocritis*: id est, hominibus iniquissimis, ac pessimis, & ponunt hypocritam in exemplum, ut omnium iniquissimum. *Illic erit fletus: & stridor dentium*: fletus ob ingentis sumi copiam, stridor ob vehementem frigoris, de quo multa dixi tom. 4.

CAPUT XXV.

TUNC simile erit regnum cœlorum decem virginibus, quæ accipientes lampades suas exierunt obviam Sponso, & Sponsæ. 2. Quinque autem ex eis erant fatuæ, & quinque prudentes. 3. Sed quinque fatuæ, acceptis lampadibus, non sumpserunt oleum secum. 4. Prudentes vero acceperunt oleum in vasis suis cum lampadibus. 5. Moram autem faciente Sponso dormitaverunt omnes, & dormierunt. 6. Media autem nocte clamor factus est; Ecce sponsus venit, exite obviam ei. 7. Tunc surrexerunt omnes virginibus illæ, & ornaverunt lampades suas. 8. Fatuæ autem sapientibus dixerunt: date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ extinguuntur. 9. Responderunt prudentes, dicentes: ne forte non sufficiat nobis, & vobis, ite potius ad vendentes, & emite vobis. 10. Dum autem irent emere, venit Sponsus; & quæ paratæ erant, intraverunt cum eo ad nuptias, & clausa est janua. 11. Novissimè verò veniunt & reliquæ virginibus dicentes: Domine, Domine, aperi nobis. 12. At ille respondens ait: Amen dico vobis, nescio vos. 13. Vigilate itaque, quia nescitis diem, neque horam. 14. Sicut enim homo peregrè proficiscens, vocavit servos suos, & tradidit illis bona sua. 15. Et uni dedit quinque talenta, alii autem duo, alii verò unum, unicuique secundum propriam virtutem: & profectus est statim. 16. Abiit autem qui quinque talenta acceperat, & operatus est in eis, & lucratus est alia quinque. 17. Similiter & qui duo acceperat, lucratus est alia duo. 18. Qui autem unum acceperat, abiens fodit in terram, & abscondit pecuniam Domini sui. 19. Post multum verò temporis venit Dominus fervorum illorum, & posuit rationem cum eis. 20. Et accedens, qui quinque talenta acceperat, obtulit alia quinque talenta, dicens: Domine quinque talenta tradidisti mihi: ecce alia quinque superlucratus sum. 21. Ait illi Dominus ejus: Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, super multa te constituam; intra in gaudium Domini tui. 22. Accessit autem & qui duo talenta acceperat, & ait: Domine duo talenta tradidisti mihi: ecce alia duo superlucratus sum. 23. Ait illi Dominus ejus: Euge serve bone, & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis: super multa te constituam: intra in gaudium Domini tui. 24. Accedens autem & qui unum talentum acceperat, ait: Domine, scio quia homo durus es: metis ubi non seminasti, & congregas, ubi non sparsisti. 25. & timens abiit, & abscondit talentum tuum in terra: ecce habes, quod tuum est. 26. Respondens autem Dominus ejus, dixit ei: serve male, & piger, sciebas, quia meto ubi non semino, & congrego ubi non sparsi. 27. Oportuit ergo te committere pecuniam meam numulariis, & veniens ego recepissem utique quod meum est cum usura. 28. Tollite itaque ab eo talentum, & date ei, qui non habet, & quod videtur habere, auferetur ab eo. 29. Et inutilem servum eijcite in tenebras exteriores: illic erit fletus, & stridor dentium. 31. Cum autem venerit filius hominis in majestate sua, & omnes angeli cum eo, tunc sedebit super sedem majestatis suæ. 32. Et congregabuntur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab invicem, sicut pastor segregat oves ab hædis. 33. Et statuet oves quidem à dextris suis, hædos autem à sinistris. 34. Tunc dicet rex his, qui à dextris ejus erunt: Venite benedicti patris mei, possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. 35. Esurivi enim, & dedistis mihi manducare: sitivi, & dedistis mihi bibere: hospes eram, & collegistis me. 36. Nudus, & operuistis me: infirmus, & visitastis me; in carcere eram, & venistis ad me. 37. Tunc respondebunt ei justi dicentes: Domine quando te vidimus esurientem, & pavimus? Sitientem, & dedimus tibi potum? 38. Quando autem te vidimus hospitem & collegimus te? aut nudum, & cooperuimus te? 39. Aut quando te vidimus infirmum, aut in carcere, & venimus ad te? 40. Et respondens rex dicet illis: Amen dico vobis, quando se istis uni ex his fratribus meis minimis, mihi fecistis. 41. Tunc dicet & his, qui à sinistris erunt: Discedite à me maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis ejus? 42. Esurivi enim, & non dedistis mihi manducare: sitivi, & non dedistis mihi potum,